
ANNALIS
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. LI, 4

SECTIO H

2017

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Wydział Finansów i Ubezpieczeń

TERESA FAMULSKA

teresa.famulska@ue.katowice.pl

*Obciążenie podatkiem od towarów i usług przedsiębiorstw.
Wybrane problemy na podstawie badań*

Tax on Goods and Services Burden on Businesses. Selected Issues Based on Research

Słowa kluczowe: podatek od towarów i usług; obciążenie podatkowe przedsiębiorstw; rozwiązania opcjonalne w podatku od towarów i usług

Keywords: tax on goods and services; tax burden on businesses; optional solutions in tax on goods and services

Kod JEL: H21; H25; H32

Wstęp

Podatek od towarów i usług jest podatkiem konsumpcyjnym i jako taki w założeniu obciąża konsumenta. Z uwagi jednak na specyfikę funkcjonowania w system jego poboru włączone są wszystkie kolejne ogniwa obrotu gospodarczego. Dotyczy zatem wszelkich przedsiębiorstw, dla których jest w różnych wymiarach obciążeniem. Zaakcentowania wymaga m.in. cenotwórczy charakter tego podatku. Wielkość stawki podatkowej wpływa na cenę i tym samym staje się jednym z wyznaczników konsumpcji, jednocześnie jak najniższymi stawkami zainteresowane są przedsiębiorstwa, gdyż daje im to możliwość ustalania odpowiednio niższych cen. Dodatkowo zauważyć należy, że zakładane przerzucenie ciężaru podatku, przez wkalkulowanie w cenę towaru lub usługi, nie zawsze jest możliwe. Z kolei mechanizm rozliczania podatku od towarów i usług, którego sednem jest potrącalność, czyli odliczenie po-

datku naliczonego od należnego, generuje wielorakie obciążenia z punktu widzenia płynności finansowej przedsiębiorstw. Po stronie podatku naliczonego wskazać należy, że poniesienie jego ciężaru (wydatku obejmującego podatek) oraz jego faktyczne odzyskanie są najczęściej odroczone w czasie. Im odroczenie to jest dłuższe, tym bardziej wymierny ciężar finansowy dla przedsiębiorstwa. Po stronie podatku należnego odnotowania wymaga przede wszystkim zasada memoriałowa. Oznacza ona bowiem konieczność rozliczania zobowiązań z tytułu podatku niezależnie od uregulowania należności przez nabywców. Fakt, że to przedsiębiorstwa, a nie konsumenci, „obsługują” podatek od towarów i usług wiąże się z koniecznością umiejętnego stosowania obowiązujących przepisów, co również jest określonym ciężarem. Obciążenie to wzmaga niejasność i niestabilność rozwiązań podatkowych. Syntetycznie zatem ujmując, podatek od towarów i usług jest znacznym obciążeniem dla przedsiębiorstw nie tylko w wymiarze ekonomiczno-finansowym, ale i „technicznym” [Famulska (red.), 2013, s. 226].

W niniejszym artykule za cel przyjęto próbę oceny funkcjonowania podatku od towarów i usług jako obciążenia przedsiębiorstw. W tym kontekście za istotne uznano: 1) rozpoznanie mankamentów w obowiązującym systemie podatku od towarów i usług z perspektywy doświadczeń przedsiębiorstw oraz 2) zidentyfikowanie zakresu korzystania przez przedsiębiorstwa z wybranych rozwiązań opcjonalnych, które stosowane są w konstrukcji podatku od towarów i usług. W postępowaniu badawczym zastosowano metodę badań ankietowych (wywiadu bezpośredniego). Zgromadzony materiał empiryczny poddano wielostronnej analizie, która uprawniła do sformułowania określonych ocen i wniosków.

1. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw

Za podstawę wnioskowania przyjęto wyniki badań ankietowych pochodzących z grupy 56 przedsiębiorstw mających zarejestrowaną działalność gospodarczą na terenie województwa śląskiego¹. Badaniami objęto wyłącznie czynnych podatników VAT, przy czym zdecydowana ich część (82%) to podmioty opodatkowane z mocy prawa. Pozostałe 18% badanych to podatnicy VAT z wyboru. Tym samym prawie 1/5 badanej grupy dokonała wyboru pomiędzy zwolnieniem [Ustawa z dnia 11 marca 2014 r. o podatku od towarów i usług, art. 113 ust. 1] a opodatkowaniem. Fakt ten świadczy pozytywnie o wiedzy podatkowej we wskazanych przedsiębiorstwach, należy bowiem przyjąć, że decyzja o wyborze opodatkowania poprzedzona została stosownymi analizami. Szczegółową charakterystykę badanych przedsiębiorstw

¹ Badania przeprowadzono w drugiej połowie 2015 r. w ramach projektu badawczego „Opodatkowanie przychodów i dochodów podmiotów gospodarczych w warunkach jednolitego rynku europejskiego”, realizowanego w Katedrze Finansów Publicznych w ramach działalności statutowej Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

w powiązaniu ze statusem czynnego podatnika VAT ze względu na różne kryteria przedstawiono w tab. 1.

Tab. 1. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw w powiązaniu ze statusem czynnego podatnika VAT

Wyszczególnienie	Czynny podatnik VAT			
	z mocy prawa		z wyboru	
	liczba	%	liczba	%
Branża				
Przemysł	13	28,3	1	10,0
Handel	11	23,9	4	40,0
Budownictwo	6	13,0	1	10,0
Usługi	9	19,5	1	10,0
Transport	3	6,5	0	0,0
Działalność mieszana	2	4,4	2	20,0
Inna	1	2,2	1	10,0
Brak wskazania	1	2,2	0	0,0
Razem	46	100,0	10	100,0
Forma prawna				
Spółka z o.o.	20	43,5	3	30,0
Spółka akcyjna	4	8,7	0	0,0
Jednoosobowa działalność gospodarcza	14	30,4	6	60,0
Spółka jawna	2	4,3	1	10,0
Spółka cywilna	1	2,2	0	0,0
Spółdzielnia	1	2,2	0	0,0
Brak wskazania	4	8,7	0	0,0
Razem	46	100,0	10	100,0
Forma własności				
Właściciel krajowy	43	93,5	10	100,0
Właściciel(e) zagraniczny(i)	1	2,2	0	0,0
Właściciel(e) krajowy(i) i zagraniczny(i)	2	4,3	0	0,0
Razem	46	100,0	10	100,0
Okres prowadzenia działalności				
Do 1 roku	2	4,3	0	0,0
Powyżej 1 roku do 5 lat	9	19,6	2	20,0
Powyżej 5 lat do 10 lat	10	21,7	3	30,0
Powyżej 10 lat	25	54,4	5	50,0
Razem	46	100,0	10	100,0
Średnioroczna liczba zatrudnionych pracowników				
1–10	15	32,6	3	30,0
11–50	16	34,8	6	60,0
51–250	7	15,2	1	10,0
Powyżej 250	7	15,2	0	0,0
Brak wskazania	1	2,2	0	0,0
Razem	46	100,0	10	100,0
Poziom obrotów (roczny obrót lub całkowity bilans)				
Do 2 mln euro	32	69,7	7	70,0
Do 10 mln euro	10	21,7	3	30,0
Do 50 mln euro	2	4,3	0	0,0
Powyżej 50 mln euro	2	4,3	0	0,0
Razem	46	100,0	10	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W całej badanej grupie przedsiębiorstwa najczęściej prowadziły działalność handlową oraz przemysłową. Biorąc pod uwagę status prawny, dominowały spółki z o.o. oraz przedsiębiorstwa w formie tzw. jednoosobowej działalności gospodarczej. Ukształtowana próba w znacznym stopniu odpowiada ogólnej strukturze podmiotów gospodarczych w Polsce ze względu na formę prawną. Za znamienne należy uznać, że większość podmiotów, które są z wyboru czynnymi podatnikami VAT, prowadzi tzw. jednoosobową działalność gospodarczą. Dane te potwierdzają fakt, że prawo do wskazanego wyboru jest dostępne dla przedsiębiorstw funkcjonujących na małą skalę, dla których typowa jest właśnie działalność samodzielna (tzw. jednoosobowa). Właścicielami niemal 95% badanych przedsiębiorstw są podmioty krajowe; właściciela (współwłaściciela) zagranicznego odnotowano tylko w trzech przypadkach. Analizując z kolei okres prowadzenia działalności gospodarczej, w całej próbie dominowały (około 78%) podmioty działające powyżej 5 lat, w tym funkcjonujące powyżej 10 lat stanowiły ponad 50% ogółu badanych. Tę charakterystykę trzeba uznać za korzystną z punktu widzenia uzyskanych rezultatów badawczych, ponieważ im dłuższy okres prowadzenia działalności gospodarczej, tym większe doświadczenie, m.in. w sferze podatkowej. Zidentyfikowana wielkość zatrudnienia oraz poziom obrotów badanych przedsiębiorstw wskazują, że w zdecydowanej części plasują się one w grupie małych i średnich przedsiębiorstw, przy czym jest to wyraźnie bardziej widoczne w przypadku podatników VAT z wyboru niż tych z mocy prawa.

2. Regulacje w zakresie podatku od towarów i usług w ocenie badanych przedsiębiorstw

Badane podmioty zapytano o ocenę krajowych regulacji podatkowych ogółem oraz w zakresie podatku od towarów i usług. Rozkład ocen przedstawiono w tab. 2.

Tab. 2. Krajowe regulacje podatkowe (w tym w zakresie podatku od towarów i usług) w ocenie badanych przedsiębiorstw

Ocena	Regulacje podatkowe w ogóle		Podatek od towarów i usług	
	wskazania		wskazania	
	liczba	%	liczba	%
Pozytywna	1	1,8	1	1,8
Raczej pozytywna	13	23,2	10	17,8
Raczej negatywna	13	23,2	16	28,6
Negatywna	23	41,1	24	42,9
Brak wskazania	6	10,7	5	8,9
Razem	56	100,0	56	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Ocenę negatywną lub raczej negatywną dotyczącą uregulowań w zakresie podatku od towarów i usług sformułowało ponad 70% badanych podmiotów i było to więcej o około 6 p.p. niż w przypadku analogicznej oceny w odniesieniu do

krajowych przepisów podatkowych w ogóle. W opiniach szczegółowych badane przedsiębiorstwa, wskazując główne mankamenty podatku od towarów i usług, w pierwszej kolejności podawały zbyt wysoką stawkę podstawową, a w następnej – nieprecyzyjność przepisów (tab. 3).

Tab. 3. Mankamenty podatku od towarów i usług na podstawie doświadczeń badanych przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Wskazania*	
	liczba	% badanych
Zbyt wysoka stawka podstawowa (23%)	30	53,6
Zbyt duże zróżnicowanie stawek	8	14,3
Trudności w kwalifikacji czynności dla potrzeb VAT	7	12,5
Zasada memoriałowa	14	25,0
Termin (60 dni) zwrotu nadwyżki VAT naliczonego nad należnym	7	12,5
Brak możliwości odliczenia VAT naliczonego ze wszystkich zakupów	23	41,1
Rygorystyczne warunki do dokonania odliczenia podatku VAT naliczonego	11	19,6
Odpowiedzialność nabywcy za nieprawidłowości w wystawieniu faktury przez dostawcę	17	30,4
Niestabilność rozwiązań	11	19,6
Nieprecyzyjność przepisów	24	42,9
Inne	1	1,8

* możliwe więcej niż jedno wskazanie

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Przedstawione wyniki badania potwierdzają, że zasadnicze oddziaływanie podatku od towarów i usług na finanse przedsiębiorstwa wynika z jego cenotwórczego charakteru. Wysoka stawka podstawowa 23%, bardzo krytycznie oceniona przez badane podmioty, funkcjonuje w połączeniu z rozbudowanym przedmiotowo zakresem stawek obniżonych. Zróżnicowanie stawek jest również charakterystyczne dla przedsiębiorstw objętych badaniami (tab. 4). Zauważyć przy tym należy, że zdecydowana większość badanych podmiotów akceptuje owo zróżnicowanie, gdyż tylko 8 przedsiębiorstw odnotowało jako mankament zbyt duże zróżnicowanie stawek podatkowych.

Tab. 4. Stawki podatku od towarów i usług obciążające czynności wykonywane w badanych przedsiębiorstwach

Stawka podatkowa	Wskazania*	
	liczba	% badanych
23%	49	87,5
8%	13	23,2
5%	6	10,7
0%	23	41,0
Zwolnienia	4	7,1
Brak wskazania	1	1,8

* możliwe więcej niż jedno wskazanie

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Badane przedsiębiorstwa krytycznie oceniły także te rozwiązania, które w określonych sytuacjach mogą generować u nich znaczący uszczerbek finansowy. Potwierdzają to liczne wskazania (tab. 3) na brak możliwości odliczania podatku naliczonego ze wszystkich zakupów, tym samym ograniczona zostaje potrącalność podatku od towarów i usług [Zubrzycki, 2017, s. 53]. Zwraca uwagę też fakt, że 1/4 badanych podmiotów krytycznie oceniła podatek od towarów i usług w aspekcie swej płynności finansowej, co znajduje wyraz we wskazaniu na zasadę memoriałową. Analiza rozkładu wszystkich wskazań rozpatrywanych mankamentów nasuwa wniosek, iż wysoce krytyczna ocena przepisów prawnych w zakresie podatku od towarów i usług formułowana jest przede wszystkim przez pryzmat negatywnych – potencjalnych lub faktycznych – skutków ekonomiczno-finansowych dla przedsiębiorstwa.

3. Wykorzystanie rozwiązań opcjonalnych w konstrukcji podatku od towarów i usług przez badane przedsiębiorstwa

W konstrukcję podatku od towarów i usług wkomponowane są regulacje (opcje podatkowe)², które dają podatnikom możliwość określonych wyborów. Umiejętne korzystanie z tych rozwiązań przyczynia się do zmniejszenia ciężaru podatkowego, jaki ponoszą przedsiębiorstwa. W tym kontekście za interesujące uznać należy pytanie o zakres wykorzystania przez przedsiębiorstwa tych prawnie przewidzianych możliwości wpływu własnego na obciążenie rozpatrywanym podatkiem. Próbę rozpoznania tego zagadnienia podjęto w przeprowadzonych badaniach.

W pierwszej kolejności przedmiotem analiz uczyniono rozwiązanie opcjonalne dotyczące okresu rozliczeniowego podatku od towarów i usług, zgodnie z którym może to być okres miesięczny lub kwartalny. W okresie objętym badaniami właściwie każdemu podatnikowi przysługiwało prawo wyboru w tym zakresie, przy czym podatnicy niemający statusu małego podatnika VAT [Ustawa z dnia 11 marca 2014 r. o podatku od towarów i usług, art. 2 pkt 25] w przypadku rozliczeń kwartalnych zobligowani byli do wpłacania określonych zaliczek³. Zauważyć przy tym należy, że rozliczenie miesięczne jest standardowe (automatyczne), natomiast kwartalne wymaga stosownego zadeklarowania. W badanej grupie dominujące było rozliczenie miesięczne, które stosowało ponad 70% przedsiębiorstw (tab. 5).

Badane przedsiębiorstwa, które rozliczały podatek od towarów i usług miesięcznie, zapytano, dlaczego nie wybrały rozliczenia kwartalnego. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że większość z nich (57,5%) nie rozważało tej możliwości w ogóle, natomiast pozostałe podmioty wykazały się aktywnością w tym problemie. I tak 14 przedsię-

² Istotą opcji podatkowej jest tworzenie wariantowej konstrukcji podatkowej stanu faktycznego, przewidującej więcej niż jeden skutek prawny określonego zachowania podmiotu opodatkowanego wraz z jednoczesnym pozostawieniem podatnikowi wyboru najkorzystniejszej dla niego wersji [Nita, 2012, s. 11–12].

³ Od 1 stycznia 2017 r. zlikwidowano możliwość rozliczenia kwartalnego dla innych podmiotów niż mali podatnicy [Lasiński-Sulecki, 2017, s. 36].

Tab. 5. Okresy rozliczeniowe podatku od towarów i usług badanych przedsiębiorstw w powiązaniu ze statusem małego podatnika VAT

Okresy rozliczeniowe	Przedsiębiorstwa			
	o statusie małego podatnika VAT		bez statusu małego podatnika VAT	
	liczba	%	liczba	%
Miesięczny	23	74,2	17	68,0
Kwartalny (rozliczenia bez zaliczek), w tym:	7	22,6	0	0,0
– metodą kasową	4	12,9	0	0,0
– bez metody kasowej	2	6,5	0	0,0
– brak wskazania	1	3,2	0	0,0
Kwartalny (rozliczenie z zaliczkami)	0	0,0	6	24,0
Brak wskazania	1	3,2	2	8,0
Razem	31	100,0	25	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

biornstw, czyli 35% rozliczających się miesięcznie, wskazało na brak istotnych korzyści z rozliczenia kwartalnego w porównaniu z miesięcznym, z kolei 3 inne (7,5%) podały, że w ich przypadku nie ma możliwości rozliczania kwartalnego bez zaliczek, a rozliczanie z zaliczkami nie jest dla nich korzystne. Wyniki badań prowadzą do wniosku, że możliwość wyboru najbardziej właściwego z punktu widzenia przedsiębiorstwa okresu rozliczeniowego rozważało około 54% badanych, przy czym około 40% z nich zdecydowało się na rozliczenie kwartalne.

Pogłębiając zagadnienie rozliczenia kwartalnego, wskazać należy na kolejne rozwiązanie opcjonalne przewidziane wyłącznie dla małych podatników VAT, jakim jest metoda kasowa [Ustawa z dnia 11 marca 2014 r. o podatku od towarów i usług, art. 21]. Spośród 31 badanych przedsiębiorstw, które posiadały status małego podatnika, tylko 4 wybrały metodę kasową. Pozostałe w odpowiedzi na pytanie, dlaczego nie skorzystały z tej możliwości, wskazały następujące przyczyny: 1) trudna ewidencja – 12 podmiotów, 2) brak prawa do odliczenia podatku naliczonego z określonej faktury przed jej uregulowaniem – 4 podmioty, 3) dyskryminacja ze strony potencjalnych nabywców z uwagi na ograniczenia w prawie do odliczenia podatku naliczonego – 3 podmioty. Odnotować trzeba, że 8 spośród 31 małych podatników, czyli prawie 1/4, nie wskazało żadnych przesłanek w rozpatrywanej kwestii. Uzyskane wyniki nasuwają wniosek, że około 75% uprawnionych badanych rozważało możliwość wyboru pomiędzy rozliczeniem memoriałowym a kasowym. Fakt, że tylko kilka z nich wybrało metodę kasową potwierdza ograniczoną atrakcyjność tego rozwiązania [Famulska, 2016, s. 585–586].

Kolejna możliwość wyboru dla podatników VAT wiąże się z sytuacją, gdy w danym okresie rozliczeniowym wystąpi nadwyżka podatku naliczonego nad należnym. W badanej grupie przedsiębiorstw powstawały takie nadwyżki, zarówno w przypadku podmiotów rozliczających się miesięcznie, jak i kwartalnie (tab. 6).

Tab. 6. Nadwyżka podatku od towarów i usług naliczonego nad należnym a okres rozliczeniowy w badanych przedsiębiorstwach

Występowanie nadwyżki	Przedsiębiorstwa			
	rozliczające się miesięcznie		rozliczające się kwartalnie	
	liczba	%	liczba	%
Bardzo często	5	12,5	0	0,0
Często	6	15,0	1	7,7
Sporadycznie	19	47,5	8	61,5
Nie występuje	10	25,0	3	23,1
Brak wskazania	0	0,0	1	7,7
Razem	40	100,0	13	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Jednym z czynników, który należy wziąć pod uwagę, wybierając rozliczenie kwartalne, jest właśnie nadwyżka podatku naliczonego nad należnym. Jeżeli występuje ona często, wówczas rozliczenie kwartalne nie jest korzystne. Można zatem domniemywać, że w przypadku jednego z badanych przedsiębiorstw wybór rozliczenia kwartalnego nie był trafny. Z kolei sytuacja, w której rozpatrywana nadwyżka nie występuje lub występuje sporadycznie, przemawia za rozliczeniem kwartalnym. Zauważyć więc trzeba, że poza 11 spośród badanych przedsiębiorstw, które stosownie wybrały rozliczenie kwartalne, jeszcze dla 29 innych ten okres rozliczeniowy mógłby okazać się bardziej korzystny niż miesięczny. Jak jednak odnotowano, większość z nich nie rozważała w ogóle takiej możliwości.

Koncentrując się z kolei na przedsiębiorstwach, u których występowała nadwyżka podatku naliczonego nad należnym, przedmiotem dociekań uczyniono formę zwrotu tej nadwyżki [Ustawa z dnia 11 marca 2014 r. o podatku od towarów i usług, art. 87 ust. 1]. Podatnik sam decyduje – dokonując stosownej dyspozycji w deklaracji podatkowej – czy ma to być zwrot bezpośredni czy pośredni [Olchowicz (red.), 2015, s. 99]. Badane przedsiębiorstwa w przeważającej części (około 70%) wybierały zwrot pośredni, czyli przenoszenie nadwyżki na następny okres rozliczeniowy (tab. 7).

Tab. 7. Forma zwrotu nadwyżki podatku od towarów i usług naliczonego nad należnym, wskazywana przez badane przedsiębiorstwa

Forma zwrotu	Przedsiębiorstwa	
	liczba	%
Najczęściej do zwrotu na rachunek bankowy, w tym:	7	18,0
– występowanie o skrócony termin zwrotu	3	7,6
Najczęściej do przeniesienia na następny okres rozliczeniowy	27	69,2
Nie ma reguły w tym zakresie (analiza każdego przypadku indywidualnie)	5	12,8
Razem	39	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Uzyskane wyniki w rozważanym zakresie potwierdzają, że relatywnie długi (60 dni) termin zwrotu bezpośredniego może w określonych przypadkach, w szczególności przy rozliczeniu miesięcznym, wiązać się z późniejszą realizacją nadwyżki

niż poprzez zwrot pośredni. Podatnik ma jednakże, przy spełnieniu określonych warunków, prawo do wystąpienia o skrócony do 25 dni termin zwrotu powstałej nadwyżki. Z tego opcjonalnego rozwiązania skorzystały tylko 3 spośród 39 badanych przedsiębiorstw, u których występowała nadwyżka. Na pytanie, dlaczego nie występują o skrócony termin zwrotu, wskazano na następujące przesłanki: 1) skomplikowana procedura – 12 podmiotów, 2) obawa przed kontrolą – 10 podmiotów, 3) brak spełnienia warunków – 5 podmiotów. Pozostałe 9 przedsiębiorstw nie wypowiedziało się w tej kwestii. Z przedstawionych danych wynika, że na 34 podmioty, które spełniały warunki do występowania o skrócony termin zwrotu, możliwość wyboru przewidzianą przez ustawodawcę w tym zakresie rozważało 25 przedsiębiorstw, czyli około 74%. Przeprowadzone przez badane podmioty analizy zaskutkowały tylko w trzech przypadkach wystąpieniem o skrócony termin zwrotu przedmiotowej nadwyżki. Tym samym skonstatować należy, że w ankietowanej grupie rozpatrywane rozwiązanie nie było powszechnie stosowane.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania potwierdziły, że podatek od towarów i usług, pomimo założonej przerzucalności, jest znacznym obciążeniem dla przedsiębiorstw. Wynika to głównie z jego cenotwórczego charakteru (aspekt ekonomiczno-finansowy) oraz konieczności „obsługi” (aspekt techniczny), którą utrudniają skomplikowane i często niejednoznaczne przepisy. Procedury rozliczeniowe podatku od towarów i usług wiążą się ściśle z płynnością finansową przedsiębiorstw i co do zasady wpływają na nią negatywnie. Oddziaływanie to nie jest zgodne z założoną w istocie tego podatku neutralnością względem podmiotów gospodarczych [Stiller, 2016, s. 243]. Stąd, wśród rozwiązań opcjonalnych stosowanych w zakresie podatku od towarów i usług, ważne miejsce zajmują właśnie te, które umożliwiają wybory przekładające się na płynność finansową przedsiębiorstw. Zidentyfikowany w badanej grupie zakres korzystania z prawnie przewidzianych możliwości wyboru wskazuje, że część przedsiębiorstw nie rozważa w ogóle innych wariantów rozwiązań niż standardowe, jeżeli ma ono charakter automatyczny. Wśród badanych podmiotów, w zależności od rodzaju rozwiązania opcjonalnego, było to od około 25 do 46%. Rezultat ten inspirował do podjęcia szerszych badań w problemie: dlaczego część podatników, która może, ale nie musi, dokonywać wyboru, przystaje na „narzucony” wariant rozwiązania (czy główną przesłanką jest poziom wiedzy podatkowej?). Jednocześnie warto zauważyć, że niektóre warianty niestandardowe w rozwiązaniach opcjonalnych wymagają doskonalących zmian. W założeniu bowiem powinny mieć one charakter preferencji, jednak przez liczne obwarowania formalno-prawne, skomplikowane procedury itp., nie są przedmiotem szerszego zainteresowania ze strony podatników. Tym samym spełniają swe funkcje w bardzo ograniczonym zakresie.

Bibliografia

- Famulska T. (red.), *Oddziaływanie instytucji interpretacji podatkowych na finanse przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2013.
- Famulska T., *Preferencje w podatku od towarów i usług dla małych i średnich przedsiębiorstw w warunkach jednolitego rynku europejskiego*, „Annales UMCS. Sectio H” 2016, nr 1,
DOI: <https://10.17951/h.2016.50.1.579>.
- Lasiński-Sulecki K., *Zmiany w VAT (I)*, „Przegląd Podatkowy” 2017, nr 2.
- Nita A., *Konsensualne kształtowanie powinności podatkowej w wyniku wyboru opcji podatkowej*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2012, nr 1.
- Olchowicz I. (red.), *VAT w działalności gospodarczej*, Difin, Warszawa 2015.
- Stiller W., *Neutralność podatku od wartości dodanej*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2016, nr 273.
- Ustawa z dnia 11 marca 2014 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. 2016, poz. 710 ze zm.).
- Zubrzycki J., *Leksykon VAT*, t. 1, Unimex, Wrocław 2017.

Tax on Goods and Services Burden on Businesses. Selected Issues Based on Research

The aim of the article is an attempt to assess the functioning of tax on goods and services as a tax burden on business, based on research. The reflections head for recognition of shortcomings in the current tax on goods and services system from the perspective of businesses' experience and identifying the scope of businesses' application of selected optional solutions used in the construction of the tax under consideration. The research procedure employed the method of survey research (direct interview). Aggregated data was subject to many-sided analysis, which allowed one to formulate specified assessment and conclusions.

Obciążenie podatkiem od towarów i usług przedsiębiorstw. Wybrane problemy na podstawie badań

Celem artykułu jest próba oceny funkcjonowania podatku od towarów i usług jako obciążenia przedsiębiorstw na podstawie badań. W rozważaniach autorka zmierza do rozpoznania mankamentów w obowiązującym systemie podatku od towarów i usług z perspektywy doświadczeń przedsiębiorstw oraz do zidentyfikowania zakresu korzystania przez przedsiębiorstwa z wybranych rozwiązań opcjonalnych, które stosowane są w konstrukcji rozpatrywanego podatku. W postępowaniu badawczym zastosowano metodę badań ankietowych (wywiadu bezpośredniego). Zgromadzony materiał poddano wielostronnej analizie, która uprawniała do sformułowania określonych ocen i wniosków.